

Châu Hà với Ave Maria - Quỳnh Giao

Ca Sĩ Quỳnh Giao

Kính mừng Maria đầy ơn phúc.

Đức Chúa Trời ở cùng Bà.

Bà có phúc lạ hơn mọi người nữ.

Và Chúa Giêsu, Con lòng Bà,

Gồm thâu phúc lạ.

Thánh Maria Đức Mẹ Chúa Trời

Cầu cho chúng con là kẻ có tội.

Khi này và trong giờ lâm tử.

Amen.

Kinh Kính Mừng Maria là bài kinh quen thuộc cho cả những người không theo đạo. Và có lẽ Ave Maria là ca khúc được nhiều người viết nhất, mỗi người lại soạn theo một cung bậc. Chúng ta đều biết tới hai ca khúc của âm nhạc cổ điển Tây phương cùng có tên Ave Maria. Phổ biến nhất vì dễ hát hơn là bài của Schubert. Khó hát hơn vì nhạc thuật cao là ca khúc của Gounod.

Năm 1825, Franz Schubert được 28 tuổi, chỉ còn ba năm là đến giờ lâm tử. Phải chăng vì vậy, ông cảm thấy tiếng gọi tâm linh của Đức Mẹ Đồng Trinh và soạn bài Ave Maria?

Thật ra, lời từ của ca khúc không là bài kinh nổi tiếng nói trên. Ông phổ nhạc một bài thơ của Sir Walter Scott, “Ngợi ca Đức Mẹ Đồng Trinh” trong “The Lady of the Lake”, được Adam Storck dịch sang Đức ngữ. Ông gọi đó là “Ca khúc thứ ba của Ellen” vì trong bài thơ của Walter Scott, nàng Ellen Douglas đang lần trốn và cầu xin Đức Mẹ. Do ca khúc của Schubert khởi đầu bằng câu Ave Maria, người ta mới gọi bài hát là Ave Maria của Schubert.

Sau đây, lời ca của Walter Scott qua bản dịch của Storck trong ca khúc của Schubert mới được đổi lại với lời kinh Kính Mừng Maria bằng tiếng Latinh. Chính là khúc ấy, với lời kinh cổ, mới là bài hát được lưu truyền rộng rãi cho đến ngày nay dưới tên là Ave Maria của Schubert.

Một phần tư thế kỷ sau Schubert, năm 1859, nhạc sĩ Charles Gounod của Pháp lại viết Ave Maria nữa, với lời từ soạn lại trên giai điệu của Johann Sebastian Bach trong một đoạn khúc dẫn vào tập nhạc Das Wohltemperierte Klavier (Well-Tempered Klavier) của J.S.Bach. Khi nhân loại lâm than khốn khổ cất tiếng cầu nguyện lên Mẹ Maria thì các ca khúc Ave Maria đều có thể là những “sáng tác tập thể” theo tinh thần đồng cảm. Rất gần với chúng ta, Phạm Duy có lời Việt cho cả hai ca khúc Ave Maria của Schubert và Gounod.

Mười tám năm sau Gounod, Antonin Dvorak (xin đọc là đờ-vô-giắc, như jack) cũng có một bài Ave Maria. Rồi 10 năm sau, đến lượt Giuseppe Verdi cũng có một Ave Maria trong vở opera nổi danh của ông là Otello. Một tác phẩm khác của Đức Ông (Monsignor) Lorenzo Peroni cũng có tên là Ave Maria, với lời kinh nguyên thủy. Trước ngài ấy nhạc sĩ, thiên tài âm nhạc Mozart cũng đã lấy kinh phổ nhạc, là bài Ave Maria của Mozart (dưới ký hiệu KV554).

Nếu có một biểu tượng tôn giáo được thắm vào nhạc qua bao thế hệ thì có lẽ đó là bài kinh ngưỡng vọng Đức Mẹ, trở thành những bài Ave Maria trong âm nhạc.

Quỳnh Giao còn biết rằng mình không thể biết hết và viết đủ về Ave Maria, kể cả bài thơ của thi hào Byron. Nhắc đến thơ Byron ngợi ca Đức Mẹ, chúng ta bước ra khỏi phần kinh cầu mà đi vào phần cảm xúc của loài người khi nhớ đến và nguyện cầu Đức Mẹ.

Thế kỷ XX vừa qua đã chứng kiến hoặc gieo rắc biết bao thảm kịch khiến loài người tuyệt vọng lại quỳ gối cầu xin Đức Mẹ nhân từ.

Trong phạm vi ấy, danh sách Ave Maria có thêm một tác phẩm của Charles Aznavour, một nhạc sĩ, kịch sĩ và diễn viên người Pháp gốc Armenia. Ông nổi tiếng với tác phẩm Ave Maria do ông viết lời trên giai điệu của George Arvarentz. Với nhiều người, Ave Maria của Aznavour nổi tiếng gần bằng hai tác phẩm cổ điển của Schubert và Gounod.

Lời ca của Aznavour không là lời kinh mà là tiếng khẩn nguyện của kẻ khổ đau, của nhân sinh nhuốm bẩn và những người lạc đường. Họ cầu xin Đức Mẹ đừng cảm sẽ chia sẻ nỗi khổ đau, cầu xin Đức Mẹ tinh khiết rửa sạch vắn đục trong tâm họ và cầu xin Đức Mẹ sáng suốt sẽ dẫn họ ra khỏi vũng tối. Charles Aznavour viết bài này năm 1978, khi ông đang trên đỉnh cao danh vọng, ở tuổi 54.

Hai năm trước đó, một người ở tuổi 46 lại thấy mình nằm dưới đáy sâu của cuộc đời.

Đó là nhạc sĩ Văn Phụng, khi miền Nam vừa qua trận hồng thủy. Trong tận cùng tuyệt vọng, Văn Phụng dâng lời nguyện lên Mẹ Maria. Ca khúc Ave Maria của Văn Phụng là sáng tác đầu tiên, viết thắm năm 1976. Ông viết lời nguyện trên âm giai trưởng, uy nghi trong sáng, theo lối bán cổ điển của Tây phương.

Lời từ không phải là ba khúc nguyện cầu như của Charles Aznavour.

Văn Phụng chỉ nhìn vào tương lai, là nhìn xuống tâm tư, để thấy nghẹn ngào. Rồi ông ngừng lên hát chữ “Ave Maria”. Lời ca là một sự giải bày đơn thuần không khẩn nài. Giai điệu là một khúc nhã nhạc thiêng liêng dâng lên Đức Mẹ. Sau này, một người em kết nghĩa của ông là Nghiêm Xuân Liễm viết thêm lời ca bằng Anh ngữ, theo khá sát nguyên bản tiếng Việt. Nghiêm Xuân Liễm đã đi trước Văn Phụng qua thế giới bên kia, một thế giới tốt đẹp hơn những gì người nhạc sĩ vui tươi của chúng ta đã chứng kiến sau 1975.

Năm 1978, Văn Phụng vượt biên và rồi cũng đặt chân lên đất Mỹ.

Một trong mấy việc đầu tiên ông làm tại Mỹ là đưa ra bài Ave Maria. Đầu năm 1979, Quỳnh Giao đã hát ca khúc này trên làn sóng điện của đài VOA. Đây là cách Văn Phụng thông báo về nhà cho bạn hữu thân thuộc, rằng Châu Hà và ông đã đến nơi bình an.

Và đây cũng là một cách mọi người chúc phúc cho những người ở lại.

Một lần thứ nhì, Ave Maria của Văn Phụng lại được cất lên là qua tiếng hát Châu Hà, trong một thánh đường ở tiểu bang Virginia. Lần thứ ba là khi Quỳnh Giao giới thiệu lại ca khúc này trong chiều nhạc Ô Mê Ly tại hội quán của Người Việt, chiều mừng 8 Tháng Mười vừa qua.

Dưới tận cùng của tuyệt vọng, ai ai trong chúng ta cũng có thể bắt giặc quỷ xuống nguyện cầu một đấng thần linh thánh thiện bác ái nào đó. Nhạc sĩ là người dâng lời cầu trong tiếng nhạc.

Nhìn lại một chuỗi dài các tác phẩm âm nhạc đã viết về Mẹ Maria, Quỳnh Giao thật tâm nghĩ rằng người Việt ta có một lời dâng rất đẹp, đáng nhớ và đáng lưu truyền vì giá trị nghệ thuật, đó là Ave Maria của Văn Phụng. Cảm nghĩ ấy có được nhiều người biết nhạc và yêu nhạc chia sẻ trong buổi chiều hát nhạc Văn Phụng do Ban Tam Ca Tiếng Tơ Đồng tổ chức hôm mừng 8 vừa qua.

Vì vậy mới có bài viết này về Ave Maria của Văn Phụng, với lời chúc mau chóng bình phục được thân ái gửi tới cô Châu Hà.

Nguồn: Người Việt, October 10, 2006